

LOTYNIŠKAJAM
NOTARIATUI
LIETUVOJE

Teisingumo ministerijai
El. p. rastine@tm.lt

2023-06-14 Nr. S- 328
Į 2023-06-07 Nr. 23-8491

DĖL NOTARIMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos notarų rūmai, išnagrinėję pateiktus išvados ir nuomonės Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Notarų atlyginimo už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas dydžių (įkainių) bei atleidimo nuo įkainių mokėjimo atvejų sąrašo patvirtinimo“ projektą (toliau – įkainių projektas) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. sausio 25 d. nutarimo Nr. 59 „Dėl Notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą, teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

Bendros pastabos dėl įkainių projekto

1. Nustatant notarinių veiksmų įkainius, būtina atsižvelgti į neigiamą infliacijos įtaką aktualiui laikotarpiui. Atitinkamai turi būti didinami fiksuoti įkainiai bei į didesniąją pusę koreguojamos su procentiniais įkainiais susijusios minimali ir maksimali (5 000 Eur, 12 000 Eur) įkainių ribos. Tačiau pateiktame įkainių projekte, net ir po to, kai buvo priimtas sprendimas į įkainių dydį papildomai įtraukti papildomus notarinius veiksmus, tokius kaip sandorio projekto parengimas, duomenų perdavimas valstybės registrams, o 2022 m. gruodį pagal vartotojų kainų indeksą (VKI) apskaičiuota vidutinė metinė infliacija siekė 19,7%, dalis įkainių liko nepakitę. Notarinių veiksmų įkainiai ir įkainių ribos, kurie buvo apskaičiuoti neatsižvelgiant į infliacijos įtaką aktualiui laikotarpiui, neatspindi realios padėties ir didina šių įkainių nuostolingumą, kadangi neįvertina su infliacija susijusio notarų biuro sąnaudų augimo.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į Civilinio proceso kodekso 82 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad kodekse nustatyta žyminį mokestį, sprendimų vykdymo išlaidas ir teismo baudas, išskyrus apskaičiuojamas procentais, teismai indeksuoja atsižvelgdami į ketvirčio vartojimo kainų indeksą, jeigu jis didesnis negu 110. Analogiškos nuostatos yra ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu patvirtintoje Sprendimų vykdymo instrukcijoje.

Atitinkamai, šiuo metu galiojantys ir žyminio mokesčio indeksavimui naudojami 2023 m. pirmojo ketvirčio vartojimo kainų indeksai (taikytinas indeksas apskaičiuojamas laikotarpiui nuo įstatymo, kuriame nustatytas žyminis mokestis ir teismo baudos, įsigaliojimo mėnesio iki kiekvieno ketvirčio pradžios), ženkliai viršija nustatytą bazinį 110 dydį ir yra lygūs:

138,4 palyginti su 2019 m. birželio mėn.

143,5 palyginti su 2018 m. sausio mėn.

146,0 palyginti su 2017 m. liepos mėn.

2. Notarinius veiksmus atliekant nuotoliniu ar mišriu būdu, jų atlikimas užtrunka ilgiau, nei visiems asmenims dalyvaujant fiziškai notaro biure (ilgiau užtrunka tapatybės nustatymas, kadangi ji papildomai nustatoma naudojant specialias kompiuterines technologijas ir programinę įrangą, daugiau laiko pareikalauja dokumentų derinimas iki notarinio veiksmo atlikimo), ir jie yra rizikingesni (dėl tinkamo tapatybės nustatymo ir pan.). Todėl turi būti nustatytas atskiras įkainis, kai notariniai veiksmai atliekami nuotoliniu ar mišriu būdu. Notarui atliekant notarinį veiksmą nuotoliniu ar mišriu būdu, neįmanoma

T: (8 5) 261 4757

F: (8 5) 261 4860

K: 301538058

E: RUMAI@NOTARAI.LT

A: OLIMPIEČIŲ G. 4, VILNIUS LT - 09237

S: LT171800010002436873, „SWEDBANK“, AB

procesų automatizuoti taip, kad jie užimtų mažiau laiko negu atliekant notarinį veiksma klientui fiziškai atvykus į notaro biurą. Notarinių veiksmų atlikimo nuotoliniu būdu negalima prilyginti kitoms elektroniniu būdu gaunamoms, automatizuotoms paslaugoms. Notaras pats atlieka visus tuos pačius veiksmus, kuriuos atliktų klientui atvykus į biurą, o kai kurie veiksmai nuotoliniu būdu užtrunka dar ilgiau. Pažymėtina, kad už notarinio veiksmo atlikimą nuotoliniu būdu Estijoje pridedama prie notaro atlyginimo 20 Eur, Vokietijoje (kur nuotoliniu būdu yra teikiama tik viena paslauga - juridinio asmens steigimas) – 25 Eur.

3. Šiuo metu notarai (jiems baigus įgaliojimus - Lietuvos notarų rūmai) saugo notaro profesinės veiklos metu sudarytų dokumentų archyvą popierine forma. Lietuvos notarų rūmai siekia sukurti skaitmeninį notarų patvirtintų dokumentų archyvą. Toks dokumentų saugojimo būdas labai palengvintų dokumentų paiešką, sumažintų administracines išlaidas, sudarytų sąlygas suinteresuotiems asmenims ir valstybės institucijoms gauti reikalingus dokumentus per kur kas trumpesnį laiką. Lietuvos notarų rūmų patiriamos išlaidos elektroninio archyvo kūrimui ir išlaikymui neįtraukiamos į pagal Notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo metodiką (toliau – Metodiką) skaičiuojamas sąnaudas. Todėl turėtų būti nustatytas įkainis už popierinio dokumento suskaitmeninimą ir skaitmenizuotų dokumentų saugojimą elektroniniame archyve.

Pastabos dėl atskirų įkainių ir jų formuluočių įkainių projekte:

1. Konsultacija gali būti reikalinga ne tik įkainių projekte nurodytais atvejais (atliekant notarinius veiksmus, susijusius su juridinio asmens steigimu ir veikla, vertybinių popierių, pinigų arba teisių perleidimo, pasidalijimo, paskolos, kreditavimo sandorių tvirtinimo atvejais ar kai veiksmas turi tarpvalstybinį elementą), todėl siūlytume papildomai nustatyti, kad konsultacija gali būti teikiama ir kitais atvejais, esant objektyviam poreikiui ir aplinkybėms (kai neketinama sudaryti sandorio arba sandoris yra sudėtingas, reikalaujantis papildomo notaro darbo, laiko ir panašiai).

2. Įkainių projekto 21.4 punkte siūloma nustatyti, kad klientai kompensuoja notaro patirtas išlaidas kliento prašymu persiunčiant dokumentus (pašto, kurjerių paslaugos). Praktikoje būna atvejų, kai klientams jų prašymu teikiamos ir kitos paslaugos – pavyzdžiui, klientas prašo, kad notaras surastų vertėją, kuris išverstų jam sandorį, todėl siūlytume šiame punkte nurodyti, kad klientai kompensuoja notaro patirtas išlaidas už kliento prašymu trečiųjų asmenų suteiktas mokamas paslaugas.

3. Nustatytas nepagrįstai mažas įkainis už jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties patvirtinimą – 61 Eur. Pastaruoju metu populiarėja praktika, kai nekilnojamojo turto vystytojas neįsigyja nuosavybės žemės sklypo, o sudaro jungtinės veiklos sutartį su asmeniu, esančiu žemės sklypo savininku. Pagal jungtinės veiklos sutartį pastatomas daugiabutis namas, o nuosavybės teisė į butus/patalpas perleidžiama sudarant priėmimo-perdavimo aktą. Todėl siūlome už jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties patvirtinimą nustatyti tokį patį įkainį kaip už rangos sutarties patvirtinimą. Taip pat įkainių projekto 32.2 punktas turėtų būti įtrauktas prie 19 punkte nurodytų išimčių, kai ir atliekant notarinį veiksma galima atlyginti konsultacija.

4. Siūlome patikslinti įkainių projekto 30.6 punktą, nurodant „už paveldėjimo teisės į nekilnojamuosius daiktus, pinigines lėšas liudijimo įpėdiniui išdavimą, Europos paveldėjimo pažymėjimo parengimą ir jo patvirtintos kopijos išdavimą“.

5. Įkainių projekto 34.11 punkte numatytas įkainis už parašo tikrumo paliudijimą. Atsižvelgiant į notarinių veiksmų panašumą, jam skiriamą laiką ir infliaciją, šis įkainis turėtų būti nustatytas tokio paties

dydžio, kaip ir 34.10 punkte įtvirtintas įkainis už parašo dokumente tikrumo paliudijimą sutikime nepilnamečiams išvykti iš Lietuvos Respublikos.

6. Įkainių projekte siūloma nekeisti dabar galiojančio įkainio už dokumento nuorašo (kopijos), išrašo tikrumo paliudijimą, išrašo iš notarinio registro išdavimą – paliekamas 1 Eur už vieną puslapį. Atsižvelgiant į tai, kad naikinamas atlyginimas už dokumento kopijavimą bei į infliaciją, siūlome nustatyti 2 Eur įkainį už vieną puslapį. Siekiant, kad klientai nepatirtų didelių išlaidų tais atvejais, kai dokumentą sudaro daug lapų, siūlome nustatyti vieno dokumento nuorašo paliudijimo įkainio maksimumą, pavyzdžiui, ne daugiau kaip už 20 lapų.

7. Įkainių projekte nustatomas 18 Eur dydžio įkainis už kitų, į įkainių sąrašą neįtrauktų, notarinį veiksmų atlikimą. Šiuo metu nustatytas 2-33 Eur dydžio įkainis. Kiti notariniai veiksmai gali būti įvairaus pobūdžio ir sudėtingumo, gali būti atvejų, kai notarams pavedama atlikti naujas funkcijas, tačiau nenustatomas įkainis už naujus veiksmus (todėl būtų taikomas kito notarinio veiksmo įkainis). Atsižvelgiant į tai, siūlome nustatyti ne mažesnę kaip 33 Eur dydžio įkainį už kitų notarinį veiksmų atlikimą.

8. Įkainių projekte siūloma atsisakyti notaro įkainio už notarinio dokumento parengimą (šiuo metu jis yra 0,68 Eur už vieną puslapį). Praktikoje būna atvejų, kai sudaromos sutartys (pavyzdžiui, amalgamacijos, konsolidacijos), kurias gali sudaryti 100 ir daugiau lapų, ir kurias dėl itin didelės apimtys, tenka įrašyti tokias paslaugas teikiančiose įmonėse. Todėl siūlome nustatyti įkainį už notarinio dokumento parengimą, nurodant, kad jis taikomas, pavyzdžiui, kai dokumentą sudaro daugiau nei 10 lapų.

9. Nepagrįstai nustatyta lengvata valstybei (institucijoms, kurios paskirtos įgyvendinti valstybės teises). Neaišku, kaip tai atitinka Notariato įstatyme įtvirtintus įkainių nustatymo kriterijus. Taip pat tai neatitinka Metodikos 11 punkte nustatytų kriterijų, į kuriuos atsižvelgiant nustatomi atleidimo nuo notaro atlyginimo mokėjimo atvejai. Valstybė nėra socialiai pažeidžiamas ar socialiai remtinas asmuo, taip pat valstybės atleidimas nuo notaro atlyginimo mokėjimo negali būti pagrįstas viešojo Intereso įgyvendinimu. Pažymėtina, kad pagal Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 29 straipsnio 4 dalį Registrų centrų patirtos sąnaudos dėl valstybės ir savivaldybėms institucijoms suteiktų paslaugų finansuojamos (kompensuojamos) valstybės biudžeto lėšomis. Taigi, susidaro paradoksali situacija, kuomet, valstybei atlikus notarinis veiksmus, notaras valstybę turi atleisti nuo notaro atlyginimo sumokėjimo, tačiau valstybė sumoka už Registrų centro suteiktas paslaugas.

10. Pagal Įkainių projektą įtraukiamos naujos asmenų grupės, kurioms turės būti mažinamas notaro atlyginimas. Be kitų, ir šiuo metu numatytų asmenų, notaras bus įpareigotas mažinti atlyginimą asmeniui, kuris gauna socialinę pašalpą pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą. Pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skelbiamą statistiką Lietuvoje 2023 m. I ketvirtį socialinę pašalpą gavo 91 149 asmenys. Atsižvelgiant į statistinius duomenis, manytina, kad yra pernelyg išplečiamas asmenų ratas, kuriems notaras privalo įkainius sumažinti per pusę ar ketvirtadaliu. Siūlytina neišplėsti asmenų, kuriems mažinamas notaro atlyginimas, rato ir notarams palikti galimybę kiekvienu konkrečiu atveju vertinti asmens turtinę padėtį ir spręsti dėl atlyginimo sumažinimo.

11. Dėl atlyginimo sumažinimo asmeniui, kuris vienas augina vaiką ir gauna išmokas pagal Vaikų išlaikymo išmokų įstatymą. Pagal Vaikų išlaikymo išmokų įstatymą teisę į išmokas turi vaikas, kuris atitinka šio įstatymo 7 straipsnyje numatytas sąlygas. Atsižvelgiant į įstatyme nustatytas sąlygas, darytina išvada, kad skiriant išmoką vaikui, nėra vertinamos asmens, kuris vienas augina vaiką, pajamos. Taigi, nėra aišku, dėl kokių priežasčių notarinis atlyginimas turėtų būti mažinamas asmeniui, kuris vienas augina vaiką ir gauna

išmokas pagal Vaikų išlaikymo išmokų įstatymą, kai išmoka yra skiriama vaikui, o ne asmeniui, kuris augina vaiką, ir ši išmoka skiriama nepriklausomai nuo asmens, kuris augina vaiką, socialinės ir turtinės padėties.

12. Atlyginimo mažinimas kai kuriems asmenims siejamas su teikiamomis tikslinėmis paramomis (išmokomis) nėra pagrįstas, pavyzdžiui jaunoms šeimoms, kai tvirtinama su kredito įstaiga sudaryta hipotekos sutartis, kuria įkelčiamas pirmasis būstas, kurio vertė yra iki 87 000 eurų. Teisė į vieną specifinę paramą neparodo, jog asmuo (šeima) priskirtina socialiai jautrių asmenų ratui ir nėra pajėgi susimokėti notaro atlyginimo už, pavyzdžiui, hipotekos sandorį. Šiame kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, jog valstybė, įgyvendindama socialinę politiką ir įpareigodama paslaugų teikėjus tam tikroms visuomenės grupėms taikyti mažesnius nei numatyta įkainius ar iš vis nuo jų atleisti, turi numatyti kompensacijos mechanizmus.

13. Įkainių projekto 23 punkte nepagrįstai siūloma atsisakyti galimybės taikyti iki 2 kartų didesnę įkainį už notarinio veiksmo atlikimą ne notaro biuro patalpose, kai yra taikomos įkainių projekte nustatytos lengvatos. Notarui atliekant notarinį veiksmą ne notaro biuro patalpose, notaras patiria ne tik kelionės išlaidas, bet ir didesnes laiko sąnaudas, nei atliekant notarinį veiksmą notaro biure, todėl negali būti išimčių dėl iki dviejų kartų didesnio atlyginimo, kai notarinis veiksmas atliekamas ne notaro biuro patalpose.

14. 2023 m. rugpjūčio 31 d. įsigalioja Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymo pakeitimai, pagal kuriuos notarams numatytos naujos funkcijos – teikti išvadą dėl šiame įstatyme numatytos bendrovės jungimosi, skaidymo ar pertvarkymo procedūrų teisėtumo. Atsižvelgiant į šiame įstatyme numatytus reikalavimus, bei tai, jog išvados apie bendrovės jungimąsi, skaidymą ar pertvarkymą rengimas pagal įstatymo nuostatas gali užtrukti iki dešimties savaičių, turi būti numatytas įkainis už išvados dėl vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių pertvarkymo, jungimosi ar skaidymo procedūrų teisėtumo parengimą.

Notarų rūmų prezidentas

Marius Stračkaitis

Originalas siunčiamas nebus

Eglė Čaplinskienė, tel. (8 5) 2614757, el. p. egle.caplinskiene@notarurumai.lt